

Hlídka článků programových

Časopis pro pěstování matematiky a fyziky, Vol. 62 (1933), No. 4-5, D48

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/123920>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1933

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

v oddíle „Rovnice“, kde příklady jsou voleny šťastně a mnohé z nich jsou zajímavé nejen pro žáka, ale i pro profesora. Důležité jest též to, že při úlohách z pojistné aritmetiky jest užito nejen obvyklého způsobu na základě pravděpodobnosti, ale úlohy jsou řešeny též na základě pojmu kolektiva; toto řešení jest totiž bližší skutečnosti a nesvádí žáka k domněnkám, že při pojišťovací aritmetice jedná se jen o zábavné hříčky, které neodpovídají běžnému životu. — Všeobecně pak při řešení jest v prvé řadě kladen důraz na postup, samo řešení není prováděno do podrobnosti. Téměř ke každé úloze podán jest jasný, stručný rozbor, logický postup řešení, výsledek, po př. jeho diskuse. Velmi se mi líbí, že na počátku každého oddílu jsou udány všeobecné pokyny a historické poznámky. Sbíрка sama pak přihlíží též k potřebám kandidátů, kteří se připravují ke zkoušce z II. nebo III. oboru pro měšťanské školy. Na konec pak bych přál autorovi, který jest profesorem na reálce v Pisku, aby jeho skutečně velmi pěkná sbírka došla takového rozšíření, jakého vskutku zasluhuje, a aby dopomáhala žactvu k zvýšení a usnadnění matematické praxe a k rozšíření pracovních metod, tolik požadovaných moderní pedagogikou.

Dr. Karel Koutský.

HLÍDKA ČLÁNKŮ PROGRAMOVÝCH.

Dr. Rudolf Plajner: Grafické řešení některých úloh astronomických. Str. 9. — Holešov, zem. reál. gymnasium 1932.

Jak p. autor praví úvodem, zamýšlel podati článkem jakýsi doplněk ke středoškolské — především gymnasiální — astronomii a umožnit tak hlubší porozumění údajům Maškovy Hvězdářské ročenky. Především chtěl učiniti přístupnými astron. úlohy, jako určování času z výšky Slunce a j., i fyzikálním praktikům na gymnasiích, kde dosud musely býti opomíjeny, protože sférická trigonometrie nespadá do pensa gymnasií. Proto podává autor konstruktivní řešení některých běžných úkolů sfér. astronomie (určení délky denního oblouku, východu a západu Slunce, azimutu, určení času z výšky, trvání soumraku). Z graf. zobrazení vyvozuje všude řešení matematické cestou trigonometrie rovinné. Takový pokus, obejítí pro účely matem. zeměpisu sférickou trigonometrii, byl učiněn již častěji, v naší literatuře na př. K. Steinichem (*Zeměpis hvězdářský a články v čas. Komenský*),¹⁾ nicméně to nezmenšuje vhodnost článku, který jak výběrem, tak podáním látky vyhovuje svému účelu. Zvláště je záslužno, že touto cestou je zdůrazněn význam astronomie pro středoškolské praktikum v době, kdy učebními osnovami byla (zejména ovšem v části fyzikální!) těžce zkrácena. Z nedopatření bych uvedl: na str. 5 má státi poloměr Slunce 15'20" a ne parallaxu Slunce. . . Pro vyvarování se nepřesnostem je lépe říkati, že „zeměpisná šířka rovná se vždy výšce pólu. . .“ a ne polárky. Odst. 5 podávající grafické zobrazení průběhu zatmění Měsíce dne 14. září 1932 připojuje se k příslušné kapitole Maškovy Ročenky 1932. Zde bylo záhodno uvést, že odkaz na Maškovu Fysiku II. obr. 36 týká se 4. vydání této učebnice. Ve vyd. 5 je obrazec — vypuštěn! Poněkud nejasně stylisována je zde zmínka, že „odchylky světelných paprsků vzroste poloměr (stínu) asi o 1/50,8. . .“. Jedná se o refrakční vliv atmosféry zemské na poloměr stínu čili o t. zv. empirický zvětšovací faktor.

Článek doporučuji pozornosti kolegů, zejména ovšem těch, kteří by v praktiku chtěli se zabývatí úkoly astronomickými. *B. Hačar.*

¹⁾ Viz také článek dr. V. Ryšavého v I. roč. Přílohy did.-met. str. 120.